

PRACOWNIA KONSERWATORSKO-ZABYTKOZNAWCZA BEATA PIETRZAK
60-171 POZNAŃ, UL. PACZKOWSKA 32A
TEL. 602 506 522 pietrzak.zabytki@gmail.com

**KOŚCIÓŁ PARAFIALNY
PW. ŚW. JADWIGI ŚLĄSKIEJ
W KARPNIKACH**

Remont konserwatorski elewacji oraz dachu kościoła

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Opracowanie: dr Katarzyna Pietrzak
mgr Beata Pietrzak

Poznań, luty 2023

SPIS TREŚCI

WSTĘP

1. ROZPOZNANIE HISTORYCZNE I OPIS OBIEKTU
2. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ
3. ZAŁOŻENIA I CELE KONSERWATORSKIE
4. ZAKRES PRAC
5. SPIS OPRACOWAŃ

ANEKSY:

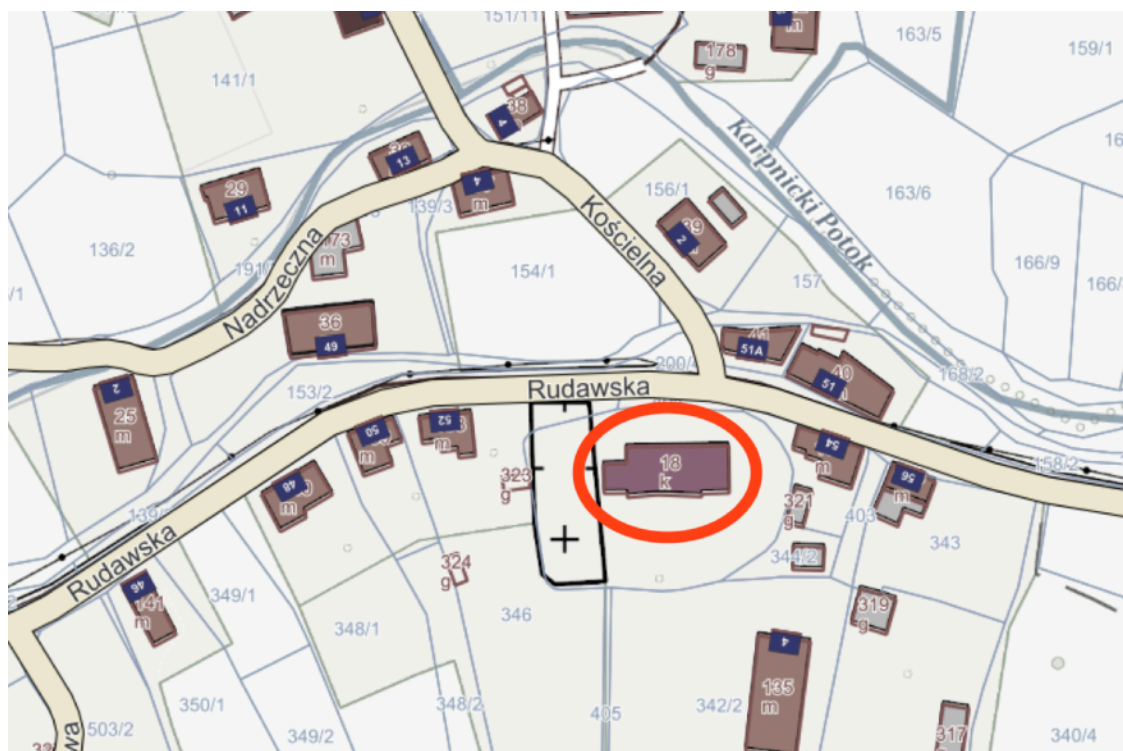
IKONOGRAFIA HISTORYCZNA

DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA STANU ZACHOWANIA

WSTĘP

Kościół parafialny p.w. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach (powiat karkonoski, gmina Mysłakowice) znajduje się w północno - wschodniej części wsi Karpniki, po południowej stronie ulicy Rudawskiej, stanowiącej główną drogę i jednocześnie oś wspomnianej wsi. Obiekt został objęty ochroną konserwatorską na podstawie wpisu do rejestru zabytków pod nr 409 decyzją z dnia 18.12.1956 r. Ponadto ochronie konserwatorskiej na mocy odrębnego wpisu do rejestru zabytków pod nr rej. 472/1-20/JG decyzją z dnia 30.05.1980 r. podlega „barokowe wyposażenie wnętrza, elementy architektoniczno rzeźbiarskie i epitafia zgromadzone w kościele parafialnym p.w. św. Jadwigi w Karpnikach”.

Opracowanie obejmuje m.in.: zabezpieczenie więźby dachowej przed działaniem czynników niszczących, wymianę obróbek blacharskich, rynien i rur spustowych (systemu odprowadzenia wód opadowych), konserwację rzygaczy, renowację elewacji kościoła wraz z wieżą oraz udrożnienie istniejącego drenażu wokół kościoła. Szczegółowy zakres planowanych prac opisano w dalszej części niniejszego opracowania.

Rys. 1. Kościół p.w. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach, plan sytuacyjny. Kolorem czerwonym zaznaczono budynek objęty niniejszym programem prac.

1. ROZPOZNANIE HISTORYCZNE I OPIS OBIEKTU

HISTORIA

Pierwsze wzmianki na temat położonej nad Karpnickim Potokiem u podnóża Gór Sokolich (niem. *Falkenberge*) obecnej wsi Karpniki pojawiły się w dokumencie z około 1300 r. Wspomniana jako wieś czynszowa o niemieckiej nazwie Fischbach (w dokumencie tym w odmiennej nieco pisowni: *Wysbach*). W późniejszych dokumentach pojawiała się także pisownia *Vyschbach* (1370 r.), *Vischbach* (1400 r.), a od około 1576 r. już jako *Fischbach*. Nazwa ta pochodzi od dwóch niemieckich słów *der Fisch* (ryba) oraz *der Bach* (potok) i należałoby ją tłumaczyć jako „rybny potok”. Nazwę tę nadano w pierwszej kolejności obfitującemu w ryby, przepływającemu wzdłuż wsi Karpnickiemu Potokowi, niem. *Fisch Bach*, a następnie samej wsi. Od 16 grudnia 1946 roku oficjalna nazwa miejscowości została oficjalnie zmieniona na Karpniki¹.

Wieś od samego początku związana była z zamkiem Sokolec i jego właścicielami. Według informacji z 1367 roku fundatorem pierwszego kościoła katolickiego w Karpnikach był ówczesny właściciel zamku — Clercos von Bolitz. Wiadomo także, że pod koniec XIV wieku patronką tego kościoła była już św. Jadwiga (świadczy o tym dokument z 1399 r.). Z najstarszej, gotyckiej fazy budowy kościoła pochodzą przypuszczalnie kamienne fundamenty, częściowo kamienne mury korpusu (po stronie południowej, najmniej przekształconej), rzeźbiona głowa mężczyzny oraz dwie wnęki sediliowe w ścianie południowej prezbiterium².

Kolejny etap rozbudowy kościoła datuje się na 2 połowę XVI wieku, kiedy to następuje odbudowa i rozbudowa w stylu renesansowym, z wykorzystaniem gotyckich fundamentów i częściowo murów korpusu. Zdaniem badaczy (J. Korzeń, J. Korzeń i K. Korzeń) do istniejącego korpusu (nawy) dobudowano wówczas prezbiterium³. Znana jest także dokładna data budowy masywnej wieży z renesansową attyką — 1589 r. — przy zachodnim końcu nawy kościoła, która jeszcze do 1891 roku widniała na wiatrowskazie zamocowanym na hełmie wieży⁴.

W trakcie wojny 30-letniej przemianowany na kościół protestancki (w związku ze zmianą wyznania mieszkańców). Po zakończeniu wojny, w 1648 roku rozbudowano kościół

¹ Edward Zych, *O nazwach miejscowości Karpniki (700 lat miejscowości)*, „Rocznik Jeleniogórski” 2005, t. XXXVII, s. 17, 19-21.

² Janusz Korzeń, Juliusz Korzeń, Krzysztof Korzeń, *Program prac konserwatorskich dla kościoła pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach*, Karpniki 2022.

³ J. Korzeń, J. Korzeń i K. Korzeń, op. cit.

⁴ H. Lutsch, *Verzeichnis der Kunstdenkmäler der Provinz Schlesien, III. Der Reg.-Bezirk Liegnitz*, Breslau, 1891, s. 449.

w kierunku północnym, poszerzono wówczas nawę i dobudowano zakrystię (o czym świadczyć ma data 1648 na drzwiach zakrystii, którą jeszcze w 1891 roku wspomina Hans Lutsch)⁵. Zdaniem badaczy wówczas mogło nastąpić także przekrycie całego korpusu jednym dachem dwuspadowym.

W tym miejscu warto zaznaczyć, że zachowały się dwie ilustracje autorstwa Friedricha Bernharda Wenera⁶, ukazujące kościół w Karpnikach (wówczas Fischbach). Pierwsza pochodzi z 1748 roku (data u dołu rysunku) i przedstawia widok na zamek *Schloß Fischbach* (Il. 1-2, por. Ikonografia archiwalna), na drugim planie zarysy kościoła katolickiego i ewangelickiego, z tym że dach interesującego nas kościoła św. Jadwigi ma wyraźnie osobny dach dwuspadowy nad korpusem i osobny niższy nad prezbiterium. Jeżeli uznać rysunek za odwzorowujący rzeczywisty kształt kluczowych budynków, oznaczałoby to, że osobne dachy nad nawą i prezbiterium utrzymały się co najmniej do 1748 roku. Jednakże druga rycina, pochodząca z 1749 roku (Il. 3, por. Ikonografia archiwalna), przedstawia wspomniane kościoły zaraz obok siebie (niezgodnie z rzeczywistym rozmieszczeniem w miejscowości) i kościół św. Jadwigi ma tu jeden wspólny dach dwuspadowy przekrywający zarówno nawę jak i prezbiterium. Mimo iż jest to dokładniejsze przedstawienie, posiadające więcej szczegółów, nie ma pewności, że jest to wierne odwzorowanie rzeczywistości z tamtego okresu.

W kolejnych latach XVII wieku kościół na powrót staje się świątynią katolicką (1654 r.) i następuje przekrycie nawy stropem drewnianym płaskim⁷. Po pożarze w 1749 roku, kiedy zniszczona została wieża, wykonano nowy cebulasty hełm.

Swój dzisiejszy wystrój architektoniczny budynek zawdzięcza zapewne działaniom konserwatorskim z 2 poł. XIX wieku, w tym naprawie dachu wraz z wymianą pokrycia z gontu na łupkę oraz przeprowadzonej w 1897 roku restauracji kościoła (data na zachowanym do dnia dzisiejszego wiatrowskazie na hełmie wieży i belce konstrukcyjnej wewnątrz wieży). Wymieniono wówczas hełm na wieży i prawdopodobnie wykonano boniowanie oraz nowe obramienia okienne.

W 1907 roku do wejścia głównego w elewacji północnej dobudowano niewielką kruchtę.

⁵ „Nach dem großen Kriege wurde die Kirche nach Norden hin erweitert: die Sakristeithür trägt die Jahreszahl 1648”, cyt. za H. Lutsch, *Verzeichnis der Kunstdenkmäler der Provinz Schlesien, III. Der Reg.-Bezirk Liegnitz*, Breslau, 1891, s. 449.

⁶ Friedrich Bernhard Werner — śląski rysownik żyjący w latach 1690-1776.

⁷ J. Korzeń, J. Korzeń i K. Korzeń, op. cit.

PRACE I DZIAŁANIA POWOJENNE⁸

1956 r. — wpis do rejestru zabytków kościoła;

1962 r. — zamurowanie otworu patronackiego w prezbiterium;

1974-1975 r. — wymiana pokrycia dachowego z łupku na blachę cynkową, wykonanie systemu odprowadzenia wód opadowych;

1977 r. — położenie **nowych tynków na elewacji kościoła;**

1980 r. — decyzja o wpisie do rejestru zabytków wyposażenia oraz elementów wystroju architektonicznego kościoła;

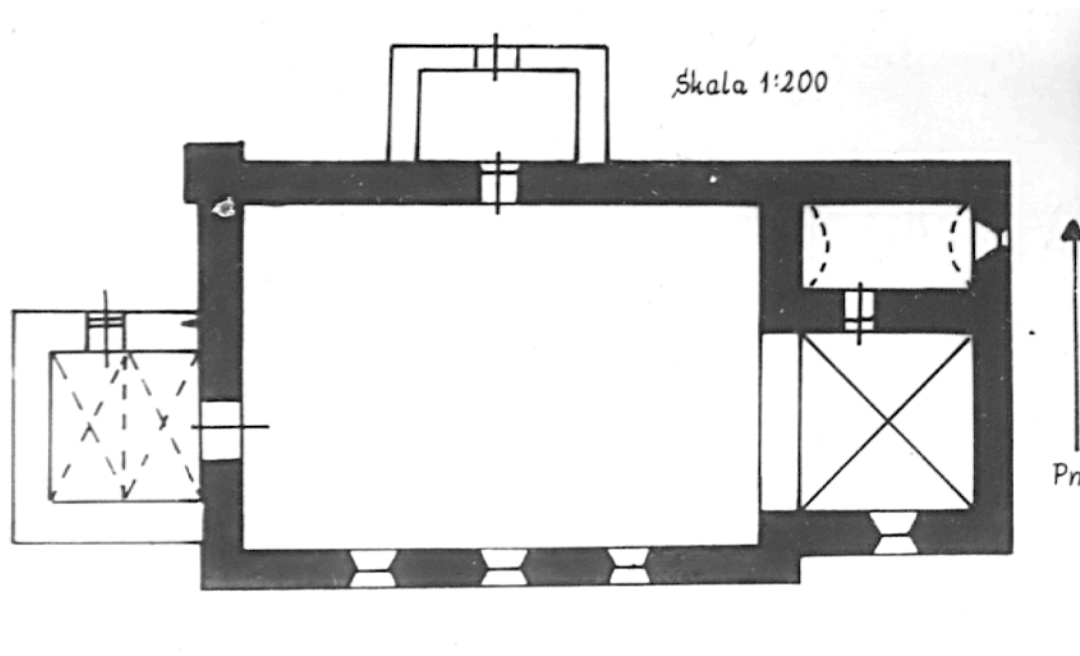
1997 r. — wykonanie drenażu opaskowego wokół kościoła;

2019-2020 r. — renowacja ołtarza głównego oraz bocznego, remont bramy wejściowej i fragmentów murów od strony północnej.

⁸ Na podstawie opracowania: Janusz Korzeń, Juliusz Korzeń, Krzysztof Korzeń, *Program prac konserwatorskich dla kościoła pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach*, Karpniki 2022.

OPIS

Przedmiotowy kościół parafialny p.w. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach znajduje się we wsi Karpniki, gmina Mysłakowice, powiat karkonoski.

Rys. 2. Kościół p.w. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach, rzut przyziemia.
Źródło: W. Kapałczyński, *Karta ewidencyjna zabytku architektury, Kościół parafialny p.w. św. Jadwigi, Karpniki*, 1981 (dostęp online: <https://zabytek.pl/pl/obiekty/karpniki-kosciol-par-sw-jadwigi-slaskiej>).

Kościół orientowany, jednonawowy, wzniesiony na rzucie prostokątnym. Nawa kościoła wraz z wyodrębnionym przestrzennie prezbiterium i zakrystią wydzieloną ścianami od strony północnej, przekryte wspólnym wysokim dachem dwuspadowym. Od strony północnej kruchta, od strony zachodniej masywna wieża dostawiona do bryły kościoła niesymetrycznie względem jego osi. Przy narożu północno - zachodnim niewielka przypora narożna. Wieża zwieńczona attyką z grzebieniem koronującym w formie wycinków koła, nakryta ośmiobocznym u podstawy i spiczastym powyżej hełmem, z dekoracyjnym wiatrowskazem z datą 1897 r. Okna nawy, prezbiterium i zakrystii prostokątne zamknięte u góry łukiem odcinkowym. W wieży otwory okienne zróżnicowane, na parterze okno okrągłe oraz otwór wejściowy prostokątny zamknięty od góry łukiem odcinkowym, w części środkowej (elewacja zachodnia) otwory okienne prostokątne, na najwyższej kondygnacji biforia, prostokątne, zamknięte łukiem odcinkowym (na każdej elewacji symetryczne) oraz jedno okno okrągłe w elewacji zachodniej poniżej biforium.

Budynek murowany, na fundamencie kamiennym, mury wzniesione z kamienia łamanego na zaprawie wapiennej (grubość murów korpusu ok. 1,10 m, mury wieży od ok. 1,70 m w przyziemiu do ok. 1,10 m na najwyższej kondygnacji). Elewacje otynkowane tynkiem cementowo-wapiennym nakrapianym (tynki wierzchnie z 1977 r.), obramienia otworów okiennych, cokół oraz naroża korpusu zaakcentowane poprzez zatarcie tynku na gładko, naroża wieży poprzez wykonane w tynku proste boniowania imitujące ciosy kamienne. Na elewacji północnej, w jej wschodniej części, pod gzymsem okapowym wmurowana pełnoplastyczna kamienna rzeźba architektoniczna, przedstawiająca głowę mężczyzny z wąsami i nakryciem głowy (nr indywidualny wpisu do rej. 472/6). Również na elewacji północnej znajduje się wmurowane w ścianę epitafium inskrypcyjne Laurentiusa Klimpke, Jacoba Klimpke i jego żony Hedwig (nr indywidualny rej. 472/13). W północno-zachodnim oraz południowo-zachodnim narożu gzymsu stanowiącym podstawę attyki wieńczącej wieżę zamontowane dwa metalowe rygacze (nr indywidualny rej. 472/20). W kruchcie zachowany prostokątny renesansowy portal kamienny (piaskowiec), zamknięty od góry nadprożem z dekoracyjnym zwornikiem na osi oraz delikatnie zaokrąglonymi narożami otworu wejściowego, stanowiący pierwotne wejście do kościoła. Wewnątrz jednoprzestrzenna nawa przekryta stropem drewnianym płaskim z dolnym pułapem deskowo-listwowo-kasetonowym⁹, prezbiterium niższe od przestrzeni nawy, przekryte sklepieniem krzyżowo-żebrowym, w zakrystii sklepienie kolebkowe. Pod chórem strop drewniany, obity deskową boazerią, wsparty na konstrukcji belkowej. Więźba dachowa drewniana trzypiętrowa, storczykowa zredukowana podłużnie i poprzecznie, z jednostronnym usztywnieniem poprzecznym zastrzałami oraz krzyżowym usztywnieniem podłużnym zastrzałami i mieczami stopowymi storczyka. Od strony południowej dodatkowe, wtórne usztywnienie konstrukcji w formie ściany ryglowej (przypuszczalnie po wymianie pokrycia z gontu na łupkę nastąpiło odkształcenie konstrukcji, tym samym usztywnienie to zostało odciążone). Dach pokryty blachą płaską cynkową układaną na rąbek stojący, łączenia blachy w poziomie na rąbek leżący zapewniający spływ wód opadowych. Posadzka w nawie kamienna z płyt o kształcie zbliżonym do kwadratu, lokalnie uzupełniana zaprawą cementową, w obszarze prezbiterium podest pokryty wykładziną dywanową, w kruchcie i przestrzeni pod wieżą posadzka betonowa.

⁹ Według J. Tajchmana „stropy z dolnym pułapem bez powały są charakterystyczne dla wnętrz kościelnych. (...) występowały u nas we wszystkich okresach do XIX w. włącznie i to nie tylko w kościołach drewnianych, ale także w wielu murowanych, w których nie planowano sklepień lub kolebek pozornych bądź z nich zrezygnowano”. J. Tajchman, E. Bożejewicz, *Systematyka i terminologia zabytkowych stropów drewnianych bez sufitu występujących na terenie Polski* [w:] materiały z XXII Ogólnopolskiej Konferencji Warsztat Pracy Projektanta Konstrukcji, Szczyrk 7-10 marzec 2007 r., s. 258-259

2. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

2.1. KORPUS KOŚCIOŁA

WIĘŻBA DACHOWA I POKRYCIE DACHU

Korpus główny kościoła nakryto dachem dwuspadowym opartym na drewnianej więźbie dachowej, trzypiętrowej, storczykowej zredukowanej podłużnie i poprzecznie, z jednostronnym usztywnieniem poprzecznym zastrzałami oraz krzyżowym usztywnieniem podłużnym zastrzałami i mieczami stopowymi storczyka. Od strony południowej dodatkowe, wtórne usztywnienie konstrukcji w formie ściany ryglowej. Drewniane elementy więźby łączone na złącza ciesielskie stężone kołkami drewnianymi. Stan techniczny więźby nad korpusem kościoła dostateczny. Część elementów konstrukcji wykonano z belek nieoflisowanych (jętki nad nawą, storczyki, zastrzały, miecze stopowe). Widoczne są tam ślady żerowania kołatka. Podobne ślady żerowania owadów zaobserwowano na deskach podłogi poddasza. Deski są dodatkowo lokalnie spróchniałe. Stan techniczny podłogi poddasza jest zły.

Pokrycie dachowe wykonane jest z blachy płaskiej cynkowej układanej na rąbek stojący. Łączenia blachy w poziomie na rąbek leżący zapewniający spływ wód opadowych. Obróbki blacharskie, rynny i rury spustowe wykonane z blachy cynkowej lutowanej. Pokrycie dachowe w stanie dobrym. Obróbki blacharskie, rynny i rury spustowe w stanie złym. Brak płotków śniegowych spowodował lokalne deformacje rynien oraz zerwanie uchwyty (szczególnie widoczne na elewacji południowej gdzie operujące słońce powoduje zsuwanie się dużych płatów śniegu). Śnieg osuwający się na chodniki biegnące wzdłuż elewacji stwarza również zagrożenie dla przechodzących osób. Ślady zawilgocenia w obszarach rur spustowych świadczą o niesprawności systemu odprowadzania wód opadowych. Zużyte i zdegradowane technicznie są obróbki blacharskie pasa nadrynnowego wraz z podkładem z desek oraz drewnianą podbitką co powoduje zawilgocenie ściany obszarów gzymsowych.

ELEWACJE

Elewacje otynkowane tynkiem cementowo-wapiennym nakrapianym (tynki wierzchnie z 1977 r.), obramienia otworów okiennych, cokół oraz naroża korpusu zaakcentowane poprzez zatarcie tynku na gładko.

Elewacje otynkowane w stanie dostatecznym. Lokalnie zniszczenia wypraw tynkarskich i warstwy malarskiej, szczególnie na elewacji wschodniej oraz południowej. Na ścianie południowej widoczne skutki zalewania ścian przez wody opadowe z nieszczelnych rur spustowych - odspojone tynki wzdłuż rur spustowych oraz w obszarach glicyfów okien nawy. Lokalnie uzupełnienia zaprawą cementową. Na elewacji wschodniej oraz południowej widoczne ślady zawilgocenia sięgające od poziomu gruntu do wysokości parapetów okien. Na osi okna elewacji południowej, pierwszego od strony wieży, widoczne pionowe zarysowanie tynku biegnące od gzymsu, przez okno do cokołu. Na elewacji wschodniej pionowe zarysowanie tynku przez całą wysokość ściany szczytowej, w miejscu dobudowy

zakrystii do prezbiterium. Tynki na elewacji północnej zabrudzone, lokalnie spłukana warstwa malarska.

Kamienna rzeźbiona głowa mężczyzny wmurowana pod okapem na elewacji północnej wtórnie malowana. Warstwa malarska spłukana.

Kamienna płyta epitafijna wmurowana w ścianę północną przy kruchcie pokryta zabrudzeniami, widoczne ślady korozji biologicznej. Krawędzie miejscami zabrudzone tynkiem.

Strefa cokołowa całego budynku w stanie złym. Widoczne ślady zawilgocenia. Na skutek osiadania warstwy grysowego drenażu wykonanego wokół kościoła została odsłonięta miejscowo kamienna ściana cokołu.

2.2. WIEŻA

WIEŻBA

Wieżba wieży w stanie dobrym. Drewniane elementy łączone na złącza ciesielskie stężone kołkami drewnianymi, żelaznymi łącznikami pasowymi ze skuwkami, śrubami oraz strzemionami. Część elementów konstrukcji wtórnie użyta (pozostawione gniazda pierwotnych złączy ciesielskich). Lokalnie widoczne ślady korozji biologicznej drewna, w tym ślady żerowania kołatka. Konstrukcja zanieczyszczona odchodami ptaków. Pojedyncze elementy noszą ślady pożaru.

Schody drewniane drabiniaste prowadzące na kolejne kondygnacje wieży zużyte technicznie

Stan techniczny podłóg kondygnacji wieży jest zły. Deski podłóg lokalnie spróchniałe. W miejscach przejścia lin dzwonów przez deski podłóg umieszczono porcelanowe tulejki przelotowe. Część niezachowana.

W wieży zachowany nieczynny mechanizm zegarowy.

DACH

Pokrycie dachu wieży, podobnie jak korpusu kościoła, wykonano z blachy cynkowej układanej na rąbek stojący. Łączenia blachy w poziomie na rąbek leżący. Stan pokrycia dobry.

Odprowadzanie wody opadowej z koszy dachu wieży poprzez rury spustowe z blachy cynkowej lutowanej, połączone z blaszanymi rzygaczami. Rzygacze pełnią rolę ozdobną. Ich stan wymaga interwencji konserwatorskiej. Stan techniczny koszy wieży nie rozpoznany ze względu na brak dostępu. Ślady zawilgocenia w obszarach rur spustowych świadczą o nieszczelności systemu odprowadzania wód opadowych.

ELEWACJE

Elewacje otynkowane tynkiem cementowo-wapiennym nakrapianym (tynki wierzchnie z 1977 r.), obramienia otworów okiennych oraz cokół zaakcentowane poprzez zatarcie tynku na gładko. Naroża wieży uwydatnione poprzez wykonane w tynku proste boniowanie imitujące ciosy kamienne. Elewacja w stanie dostatecznym. Miejscowe zniszczenia i odspojenia wypraw tynkarskich. Warstwy malarskie lokalnie zmyte wodą

opadową. Na renesansowej attyce widoczne skutki nieszczęsnych obróbek blacharskich - spękania i ubytki tynków murowanego z cegły krenelażu.

Strefa cokołowa całego obiektu w stanie złym. Widoczne ślady zawilgocenia. Znaczne ubytki i odspojenia cementowego tynku cokołu. Od strony północnej cokół pokryty glonami na skutek permanentnego zawilgocenia.

Na poddaszu nawy kościoła znajdują się relikty szczytu zachodniego korpusu kościoła oraz wieży pochodzące z okresu z przed rozbudowy świątyni w kierunku północnym i poszerzeniu nawy. Na tynkowanej elewacji wieży zachowała się aranżacja malarska imitująca bloki piaskowca w odcieniach żółci oddzielone wąską białą spoiną.

OKIENNICE

Zamknięcia otworów okiennych górnych kondygnacji wieży stanowią okiennice wykonane z desek przybitych do dwóch poprzeczek i osadzonych na zawiasach pasowych i czopach zakotwionych w murze. Okiennice w stanie złym. Drewno zbutwiałe, brakujące okucia, część okiennic zdemontowana.

2.3. SYSTEM ODPROWADZENIA WÓD OPADOWYCH

Rury spustowe odprowadzające wody opadowe z połąci dachowych są wpięte do sieci kanalizacyjnej, na mapie zasadniczej oznaczonej symbolem kd (przewód kanalizacyjny deszczowy). Zawilgocenie dolnych partii elewacji północnej oraz wieży świadczy o niedrożności tej instalacji.

3. CELE I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

Jako główny cel wszelkich prac konserwatorskich w obrębie budynku kościoła należy przyjąć powstrzymanie destrukcji zabytkowej substancji.

Głównym czynnikiem niszczącym obiekt jest wilgoć i wody opadowe działające na wyprawy tynkarskie. Koniecznym jest więc wymiana nieszczelnego systemu rynien i rur spustowych wraz z obróbkami blacharskimi oraz udroźnienie systemu odprowadzania wód opadowych poza bezpośrednie sąsiedztwo obiektu.

Proponuje się całkowite usunięcie tynków cementowych z lat 70. XX wieku i odtworzenie aranżacji elewacji w tynku wapiennym. Tynk cementowy ze względu na duży współczynnik oporu dyfuzyjnego pary wodnej utrudnia odprowadzanie wilgoci z muru na zewnątrz.

Należy również rozważyć przywrócenie aranżacji malarskiej wieży na podstawie zachowanych reliktyw z przed XVII-wiecznej rozbudowy kościoła w miejsce kompozycji XIX-wiecznej.

Kolejnym czynnikiem niszczącym obiekt jest korozja biologiczna drewna więźby dachowej korpusu i wieży kościoła. Wymaga ona zabezpieczenia poprzez impregnację przed żerowaniem owadów (kołatek) oraz zabezpieczenia profilaktycznego przed grzybami i na nierozprzestrzenianie się ognia. Najbardziej zaatakowanym przez owada elementem więźby dachowej jest podłoga z desek na poddaszu korpusu nawy oraz kondygnacjach wieży. Proponuje się jej usunięcie tak by żerujące w niej owady nie przenosiły się na pozostałe elementy więźby. W jej miejsce należy wykonać nową podłogę z desek obrzynanych, oflisowanych i zabezpieczonych przeciw owadom i przeciwgrzybicznie oraz na nierozprzestrzenianie ognia.

4. ZAKRES PRAC

Planowane prace należy prowadzić z poszanowaniem i maksymalnym zachowaniem oryginalnej substancji zabytkowej. W trakcie doboru materiałów do renowacji dostosować je do indywidualnych właściwości materiałów oryginalnych, poddawanych konserwacji.

Przed realizacją prac konserwatorskich i remontowych należy wykonać dokumentację fotograficzną stanu istniejącego i stopnia zniszczenia oraz przeprowadzić prace badawcze pozwalające na szczegółowe rozpoznanie obiektu:

- badania stratygraficzne warstw malarskich i wypraw tynkarskich elewacji w celu ustalenia pierwotnej kolorystyki tynków płaszczyzn ścian oraz detalu architektonicznego,
- przed rozpoczęciem prac na elewacjach wykonać szczegółową inwentaryzację rysunkową (szablony) ich obecnej aranżacji.

Równolegle do prowadzonych prac należy wykonywać ich dokumentację zawierającą materiał opisowy, fotograficzny, rysunkowy, rzeczowy, oraz wszelkiego rodzaju materiały uzupełniające.

4.1. DACH NAWY KOŚCIOŁA I PREZBITERIUM

Proponowany program prac:

- ocena stanu technicznego elementów konstrukcji więźby dachowej — w przypadku zakwalifikowania do wymiany, zakres wymiany należy uzgodnić z przedstawicielami Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków Delegatura w Jeleniej Górze;
- wykonanie niezbędnych wzmocnień i wymiana elementów konstrukcyjnych zużytych technicznie;
- wymiana podłogi z desek na poddaszu nieużytkowym (istniejące deski zaatakowane przez owady);
- wymiana pasa nadrynnowego pokrycia dachowego (pokrycie z blachy cynkowej, deski pokrycia dachowego, deski czołowe, podbitki, itd.);
- zabezpieczenie istniejących elementów drewnianych przeciw owadom, grzybom i przeciwogniowo (np. Fobos-M4);
- wymiana rynien i rur spustowych na nowe z blachy cynkowej;
- naprawa instalacji odgromowej;
- uzupełnienie dachu o płotki śnieżne.

4.2. DACH WIEŻY

Proponowany program prac:

- ocena stanu technicznego elementów konstrukcji więźby dachowej — w przypadku zakwalifikowania do wymiany, zakres wymiany należy uzgodnić z przedstawicielami Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków Delegatura w Jeleniej Górze;
- wykonanie niezbędnych wzmocnień i wymiana elementów konstrukcyjnych zużytych technicznie;
- wymiana podłóg z desek na kolejnych kondygnacjach wieży (istniejące deski

zaatakowane przez owady);

- wymiana schodów drewnianych;
- wykonanie i montaż nowych okiennic drewnianych na wzór okiennic istniejących;
- zabezpieczenie istniejących elementów drewnianych przeciw owadom, grzybom i przeciwogniowo (np. Fobos-M4);
- wymiana rur spustowych na nowe z blachy cynkowej;
- częściowa wymiana pokrycia dachowego z blachy cynkowej;
- wymiana pokrycia koszy dachowych z blachy cynkowej;

Konserwacja rzygaczy oraz skorygowanie ich położenia tak by umożliwić odpływ wód opadowych przez rury spustowe (rzygacz pełni rolę ozdobną):

- usunięcie wtórnych przemalowań metodami chemicznymi;
- oczyszczenie powierzchni z produktów korozji mechanicznie;
- uzupełnienie brakujących elementów;
- usunięcie tłustych zabrudzeń np. acetonem, pokrycie inhibitorem korozji nanosząc warstwę Cortaninu lub Cortescu VpCl;
- zabezpieczenie antykorozyjnie za pomocą farby podkładowej o wysokiej zawartości cynku gwarantującej ochronę katodową;
- wykończenie powierzchni metalowej zgodnie z estetyką oryginału.

4.3. ELEWACJE KORPUSU KOŚCIOŁA ORAZ WIEŻY

PRACE WSTĘPNE:

- przeprowadzenie szczegółowej oceny stanu zachowania poszczególnych elementów wystroju sztukatorskiego oraz tynków z poziomu rusztowań;
- wykonanie badań stratygraficznych warstw malarskich tynków oraz detalu architektonicznego z poziomu rusztowań;
- dokonanie klasyfikacji tynków do usunięcia - skorodowane, odspojone, zasolone i porażone biologicznie partie tynku;
- wykonanie wstępnych badań zawilgocenia i zasolenia tynków, szczególnie w partii cokołowej oraz ustalenie technologii ich renowacji;
- usunięcie tynków odparzonych, zasolonych i zużytych technicznie oraz współczesnych uzupełnień z zapraw cementowych;
- w przypadku występowania skażenia biologicznego (glony, grzyby, mchy) - naniesienie kilkakrotne, aż do nasączenia podłoża, preparatu np. BFA Remmers;
- wymiana obróbek blacharskich attyk renesansowych oraz obróbek blacharskich gzymsów — montaż nowych opierzeń z blachy cynkowej wcześniej zakwalifikowanych do wymiany;
- w miejsce usuniętych tynków wykonanie tynków renowacyjnych z odtworzeniem struktury i tekstury tynku przy zastosowaniu zapraw renowacyjnych wapiennych lub z dodatkiem trasy, systemu np. Remmers (NHL Levell Historic), w przypadku dużego zasolenia tynki w protokole WTA (Wyniki badań rodzaju i zawartości soli w murze pozwalają określić jaki rodzaj tynków renowacyjnych powinien być wykorzystany.

Instrukcja WTA, w zależności od stopnia skażenia podkładu, poleca układ warstw systemu tynków renowacyjnych)

- naprawa tynków ciągnionych gzymsów.

PRACE ZASADNICZE

Partie zapraw pozostawiane do renowacji:

- impregnacja strukturalna i tworząca mostki przyczepności do powierzchni preparatem na bazie kwasu krzemowego np. Primer Hydro SF lub KSE 300 HV firmy Remmers;
- uzupełnienia po usunięciu bruzd instalacyjnych i drobnych lokalnych napraw przy zastosowaniu zaprawy przyczepnej np. SP Levell Remmers;
- scalenie strukturalne całej elewacji przy zastosowaniu tynku wierzchniego opartego na wapnie hydraulicznym, np. Remmers NHL Top Historic;
- impregnacja wzmacniająca i hydrofobizująca preparatem np. Primer Hydro HF, również jako grunt pod malowanie farbami elewacyjnymi;
- malowanie elewacji farbami paroprzepuszczalnymi (Caparol, Keim).

Uwaga! Teksturę warstwy wierzchniej opracować tak aby scalić strukturalnie elewacje kościoła.

Detal architektoniczny:

- wzmocnienie elementów wystroju sztukatorskiego wykonanego w tynku w miejscach rozwarstwień i pęknięć preparatem na bazie kwasu krzemowego np. Primer Hydro SF lub KSE 300 HV firmy Remmers;
- doczyszczanie mechaniczne powierzchni metodami konserwatorskimi ze zmiękczeniem i użyciem specjalistycznych zmywaczy (np. Clean SL Remmers);
- uzupełnienie ubytków zaprawą gotową o wartościach fizycznych zbliżonych do zaprawy istniejącej, np. Remmers Stucco GZ do uzupełnienia rdzeni i jako warstwa spodnia oraz Stucco FZ jako warstwa wierzchnia;
- impregnacja wzmacniająca i hydrofobizująca preparatem np. Primer Hydro HF, również jako grunt pod malowanie farbami elewacyjnymi;
- malowanie elewacji farbami paroprzepuszczalnymi (Caparol, Keim).

Kamienna płyta epitafijna i kamienna rzeźbiona głowa

- przeprowadzenie szczegółowej oceny stanu zachowania płyty epitafijnej oraz kamiennej głowy z poziomu rusztowań;
- oczyszczenie powierzchni, zmycie czarnych nawarstwień brudu gorącą wodą pod ciśnieniem;
- czyszczenie chemiczne za pomocą kwaśnego środka zawierającego aktywny fluorek amonu, np. Clean FP Remmers; czyszczoną powierzchnię zmyć z góry na dół dużą ilością wody pod ciśnieniem tak by całkowicie usunąć preparat czyszczący;
- doczyszczanie ręcznie skalpelami, nożami, dłutami, itp. z pozostałych nawarstwień powierzchniowych;
- dezynfekcja z zastosowaniem środka biobójczego np. BFA lub Glonosan Remmers;
- ewentualne wzmocnienie osłabionych partii kamienia preparatem na bazie estrów kwasu

krzemowego, np. KSE 300 Remmers;

- hydrofobizacja powierzchni kamienia preparatem impregnującym np. Funcosil SNL.
- pozostawić do ekspozycji (nie pokryte farbą elewacyjną).

Decyzja o ostatecznej aranżacji elewacji kościoła zostanie podjęta na etapie wykonawczym na poziomie nadzoru konserwatorskiego, po ustawieniu rusztowań i wykonaniu badań stratygraficznych warstw malarskich w miejscach potencjalnego zachowania oryginalnych warstw tynkarskich (w związku ze stwierdzeniem zachowanego fragmentu pierwotnej aranżacji architektonicznej elewacji wieży w formie malowanych na tynku ciosów żółtego piaskowca i białych spoin).

Przed malowaniem należy wykonać próby kolorystyczne na elewacji i uzyskać akceptację nadzoru konserwatorskiego oraz Inwestora.

5. SPIS OPRACOWAŃ

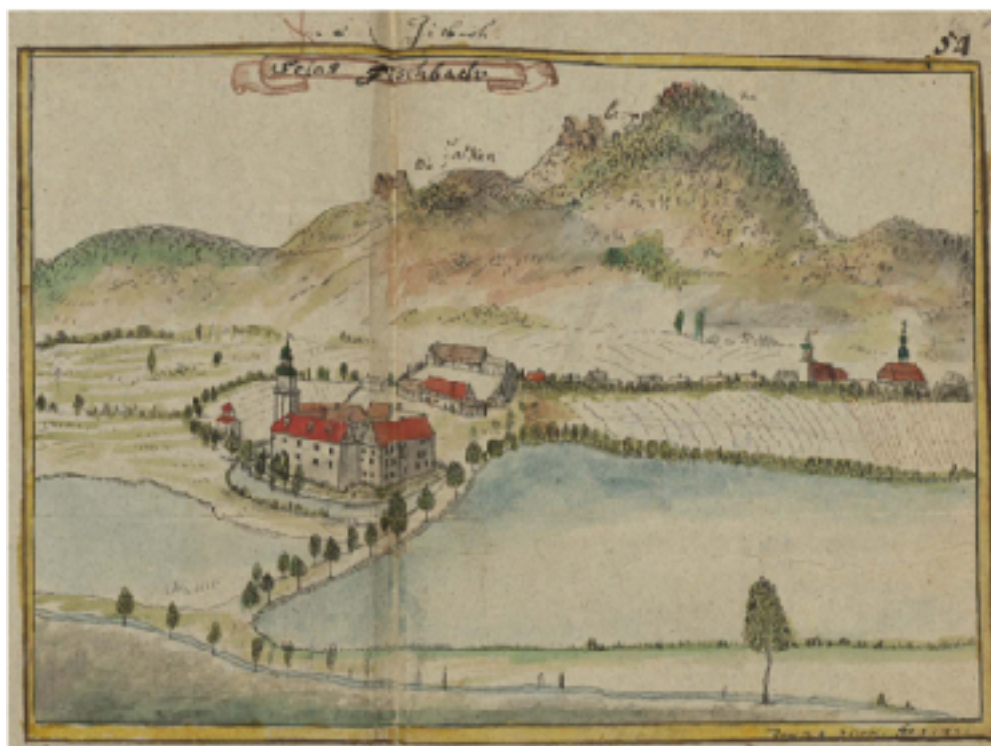
Historia miejsca i obiektu

- W. Kapałczyński, *Karta ewidencyjna zabytku architektury, Kościół parafialny pw. św. Jadwigi, Karpniki*, 1981, (dostęp online: <https://zabytek.pl/pl/obiekty/karpniki-kosciol-par-sw-jadwigi-slaskiej> , dostęp 08.02.2023 r.).
- H. Lutsch, *Verzeichnis der Kunstdenkmäler der Provinz Schlesien, III. Der Reg.-Bezirk Liegnitz*, Breslau, 1891, s. 449.
- Valerius Siedler, *Poesie und Heimatschutz im schlesischen Gebirge*, Warmbrunn [1921].
- *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, t. II, Warszawa : nakł. Filipa Sulimierskiego i Władysława Walewskiego, 1880-1914, s. 392.
- Friedrich Bernhard Werner, *Perspectivische Vorstellung derer von Sr Königl: Maytt: in Preussen dem Land Schlesien allergnädigst concidirten Bethäuser wie auch derer nach dem Westphäl. II. Teil (1749) Fürstentum Jauer, Kr. Hirschberg* (dostęp online: https://fotopolska.eu/2091131_foto.html?o=b44542, dokładne dane źródła: <https://www.herder-institut.de/bildkatalog/index/pic?id=10e9935548eb1fc99d21252cef68c25d>, dostęp 08.02.2023 r.)
- Edward Zych, *O nazwach miejscowości Karpniki (700 lat miejscowości)*, „Rocznik Jeleniogórski” 2005, t. t. XXXVII, s. 17-24

Dokumentacje badawcze dotyczące obiektu

- Janusz Korzeń, Juliusz Korzeń, Krzysztof Korzeń, *Program prac konserwatorskich dla kościoła pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach*, Karpniki 2022.

IKONOGRAFIA HISTORYCZNA

Il. 1. Friedrich Bernhard Werner, *Schloß Fischbach*, widok zamku w Karpnikach (niem. Fischbach), na tle Krzyżnej Góry, z prawej strony widoczny kościół pw. św. Jadwigi oraz kościół ewangelicki z poł. XVIII w., rysunek piórkciem kolorowany akwarelą, 1748 r.

Il. 2. Friedrich Bernhard Werner, *Schloß Fischbach*, fragment rysunku przedstawiający dwa kościoły w Karpnikach, kościół ewangelicki z poł. XVIII w. (z prawej) oraz kościół pw. św. Jadwigi (z lewej), z wyraźnym załamaniem linii kalenicy dachu, oddzielającym dach nad nawą od części nad prezbiterium, rysunek piórkciem kolorowany akwarelą, 1748 r.

Il. 3. Friedrich Bernhard Werner, Fischbach, kath. Pfarrkirche St. Hedwig, evangelische Kirche, grafika z 1749 r. Grafika pochodzi z *Perspectivische Vorstellung derer von Sr Königl: Maytt: in Preussen dem Land Schlesien allergnädigst concidirten Bethäuser wie auch derer nach dem Westphäl. II. Teil (1749) Fürstentum Jauer, Kr. Hirschberg*. Kościół pw. św. Jadwigi ma tutaj jeden dach dwuspadowy nad całym korpusem kościoła.

Il. 4. Widoki z Karpnik, *Erinnerungs Blatt an Fischbach*, około 1830, ze zb. Biblioteki Śląskiej w Katowicach

Il. 5. Fragment ilustracji 4, widoki z Karpnik, *Erinnerungs Blatt an Fischbach*, około 1830, ze zb. Biblioteki Śląskiej w Katowicach. Widoczny z prawej kościół p.w. św. Jadwigi z wieżą zwieńczoną renesansową attyką i jednym dachem dwuspadowym nad całym korpusem kościoła.

Il. 6. Krapniki, Riesengebirge — Fischbach m. Falkenberg, pocztówka z 1912 r. Widoczny kościół ewangelicki w centrum oraz kościół pw. Św. Jadwigi z prostym stożkowym dachem/helmem (z lewej strony). Źródło: <https://static2.akpool.de/images/cards/1015/10156113.jpg>

Il. 7. Karpniki, kościół katolicki pw. Św. Jadwigi, fotografia pochodzi z publikacji: Valerius Siedler, Poesie und Heimatschutz im schlesischen Gebirge, Warmbrunn, [1921]. W publikacji autor podpisał ilustrację: „Kath. Kirche in Fischbach i. R. mit verkrüppelter Turmspitze.”, co można tłumaczyć jako okaleczoną/kaleką iglicę. Autor (Valerius Siedler) wyraża bowiem w książce niezadowolenie z tego jak przekształcane są budynki będące dziedzictwem kulturowym. Widoczna na fotografii forma kościoła zgodna ze stanem współczesnym.

DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA STANU ZACHOWANIA

Fot. 1. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Elewacja północna, widok z lotu ptaka. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 2. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Elewacja północna. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 3. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Elewacja północna w części wschodniej, widoczna wmurowana kamienna rzeźba głowy pod gzymsem oraz epitafium obok kruchty. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 4. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Elewacja północna wieży kościoła. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 5. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Elewacja zachodnia. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 6. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Widok od strony południowo-zachodniej. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 7. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Widok od strony południowo-wschodniej. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 8. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Elewacja wschodnia. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 9. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Elewacja północna, wejście do kruchty, widoczne płyta epitafium po lewej stronie za kruchtą. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot.10. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Drewniane drzwi wejściowe i renesansowy portal kamienny (piaskowiec) wewnątrz kruchty (północne wejście do kościoła). Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 11. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Przypora w północno-zachodnim narożniku budynku. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 12. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Epitafium inskrypcyjne Laurentiusa Klimpke, Jacoba Klimpke i jego żony Hedwig na elewacji północnej, obok kruchty, lata 90. XVII w., piaskowiec (indywidualny nr rejestru 472/13). Widoczne porażenie biologiczne (zielony nalot). Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 13. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Kamienna rzeźba architektoniczna „Głowa mężczyzny” na elewacji północnej (w części wschodniej), gotyk/renesans, XV/XVI w. (indywidualny nr rejestru 472/6), widoczne wtórne przemalowanie w kolorze elewacji. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 14. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Elewacja północna wieży, drzwi wejściowe oraz cokół z widocznym zawilgoceniem i porażeniem biologicznym tynku (ciemne plamy i zielony nalot). Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 15. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Elewacja północna, cokół wieży w miejscu styku ze ścianą korpusu kościoła, widoczne zawilgocenie i porażenie biologiczne tynku (ciemne plamy i zielony nalot). Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 16. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Elewacja południowa, cokół wieży w południowo-zachodnim narożniku, widoczne ubytki tynku w cokole i na elewacji powyżej, czytelne zawilgocone i porażone biologiczne fragmenty tynku. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 17. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Elewacja południowa, cokół wieży w południowo-zachodnim narożniku, widoczny znaczący ubytek tynku w cokole oraz ślady porażenia biologicznego tynku. Pod warstwą odspojonego tynku cementowo-wapiennego widoczne starsze warstwy tynkarskie oraz kamiennego muru. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 18. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Elewacja południowa, ubytki tynku elewacji na styku z cokołem wieży, widoczne porażone biologiczne fragmenty tynku cokołu, pod warstwą odspojonego tynku cementowo-wapiennego widoczne starsze warstwy tynkarskie elewacji. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 19. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Elewacja południowa, widoczne odspojenie oraz ubytki tynku cementowo-wapiennego na elewacji, na styku z narożnym boniowaniem oraz wtórne uzupełnienia zaprawą cementową. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 20. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Elewacja zachodnia wieży kościoła, widoczne biforium na najwyższej kondygnacji oraz renesansowa attyka (indywidualny numer rejestru nr 472/12). Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 21. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Elewacja wschodnia wieży kościoła, narożnik renesansowej attyki, widoczne ubytki tynku. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 22. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Renesansowa attyka wieży, widoczne ubytki i spękania warstw tynku. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 23. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Południowo-zachodni narożnik wieży na poziomie attyki, narożny metalowy rzygacz z widoczną korozją (rdza), widoczne także ubytki tynku attyki i odsłonięte fragmenty cegieł ceramicznych.
Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 24. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Południowa elewacja wieży, narożny metalowy rzygacz z widoczną korozją (rdza).
Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 25. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Dekoracyjnie opracowany metalowy wiatrowskaz wieńczący hełm wieży z datą realizacji XIX-wiecznych prac restauratorskich „1897”.
Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 26. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Poddasze nad nawą kościoła, ślady pierwotnego szczytu zachodniego na ścianie wschodniej wieży, powyżej jętek więźby dachowej widoczny fragment pierwotnie ekspozowanego na elewacji gzymsu wieży. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 27. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Poddasze nad nawą kościoła, ślady pierwotnego szczytu zachodniego na ścianie wschodniej wieży, widoczne pozostałości pierwotnej warstwy tynkarskiej i kolorystycznej elewacji wschodniej wieży. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 28. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Poddasze nad nawą kościoła, ślady pierwotnego szczytu zachodniego na ścianie wschodniej wieży, pomiędzy jętkami więźby dachowej widoczny fragment pierwotnie eksponowanego na elewacji gzymsu wieży. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 29. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Poddasze nad nawą kościoła, ślady pierwotnego szczytu zachodniego na ścianie wschodniej wieży, widoczne pozostałości pierwotnej warstwy tynkarskiej i kolorystycznej elewacji wschodniej wieży oraz fragmenty kamiennego muru wieży.
Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 30. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Poddasze nad nawą kościoła, północno-wschodni narożnik wieży, fragment zachowanej pierwotnej aranżacji architektonicznej elewacji wieży w formie malowanych na tynku ciosów żółtego piaskowca i białych spoin, widoczny fragmenty kamiennego muru wieży w miejscu ubytku warstwy tynkarskiej.
Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 31. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Poddasze nad nawą kościoła, północno-wschodni narożnik wieży, fragment zachowanej pierwotnej aranżacji architektonicznej elewacji wieży w formie malowanych na tynku ciosów żółtego piaskowca i białych spoin.
Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 32. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Poddasze nad nawą kościoła, północno-wschodni

Fot. 33. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Elewacja południowa w części zachodniej, pierwszy od strony wieży otwór okienny, widoczne pęknięcie na osi okna oraz wtórne uzupełnienia tynku elewacji powyżej cokołu zaprawą cementową. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 34. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Fragment elewacji południowa w części zachodniej, pierwszy od strony wieży otwór okienny, widoczne pęknięcie na osi okna. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 35. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Elewacja południowa w części zachodniej na styku z wieżą, widoczne odspojone tynki oraz zabrudzenia i ślady porażenia biologicznego tynków na cokole. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 36. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Elewacja południowa w części zachodniej na styku z wieżą, widoczne odspojone tynki na wieży, zabrudzenia i ślady porażenia biologicznego tynków na cokole oraz wtórne uzupełnienia tynku elewacji przy rurze spustowej, powyżej cokolu, zaprawą cementową. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 37. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Elewacja południowa, widoczne ubytki, odspojenia i zabrudzenia tynków przy rurze spustowej i otworze okiennym nawy kościoła. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 38. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Elewacja południowa prezbiterium, widoczne zawilgocenia tynków i wtórne uzupełnienia oraz przemalowania powyżej cokołu. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 39. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Północno-wschodni narożnik budynku, widoczne odspojenia i zawilgocenia tynku przy rurze spustowej.
Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 40. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Północno-wschodni narożnik budynku, odspojone tynki przy rurze spustowej.
Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 41. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Elewacja wschodnia w części północnej, okno zakrystii, widoczne pęknięcie na całej wysokości elewacji (w osi ściany dzielącej prezbiterium i zakrystię) oraz zawilgocenia tynku powyżej cokołu i ślady porażenia biologicznego (zielony nalot). Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 42. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Dach nad prezbiterium. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 43. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Dach nad prezbiterium, widoczne zniszczenia drewna podbitki. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 44. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Dach nad nawą, widoczne mocowania rylnien do powiększenia oraz zniszczenia drewna podbitki. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 45. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Elewacja południowa w części zachodniej, na styku z wieżą, widoczny fragment gzymsu. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 46. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Styk dachu z elewacją wschodnią wieży. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 47. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Styk dachu z elewacją wschodnią wieży, zbliżenie. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 48. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Styk dachu z elewacją wschodnią wieży, widok z

Fot. 49. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Kalenica dachu nad nawą kościoła, istniejące pokrycie dachowe z blachy płaskiej cynkowej układanej na rąbek stojący, łączenia blachy w poziomie na rąbek leżący zapewniający spływ wód opadowych. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 50. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Więżba dachowa, krokwie, jętki i miecze stopowe wiązarów po stronie północnej, widoczne ślady żerowania kołatka w postaci mączki drzewnej. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 51. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Więźba dachowa, widok na ścianę wschodnią kościoła na poziomie pierwszego piętra konstrukcji, widoczna podwalina ramy storczykowej, wraz ze storczykami i mieczami stopowymi, deskowa podłoga poddasza, belki wiązarowe nad prezbiterium i zakrystią oraz jętki powyżej. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 52. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Więźba dachowa, strona zachodnia poddasza na poziomie pierwszego piętra konstrukcji więźby, widoczne krokwie oraz miecze stopowe wiązarów po stronie południowej oraz wtórne usztywnienie konstrukcji w formie ściany ryglowej (przypuszczalnie po wymianie pokrycia z gontu na łupkę nastąpiło odkształcenie konstrukcji, tym samym usztywnienie to zostało odciążone). Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 53. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Więźba dachowa, strona południowa na poziomie pierwszego piętra konstrukcji, miejsce połączenia prezbiterium i nawy, widoczna od góry ściana łuku tęczowego oraz konstrukcja kamienna ścian obwodowych, oparcie belek wiązarowych na namurnicy, krokwie strony południowej dachu oraz słup wtórej konstrukcji ramowej. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 54. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Więźba dachowa, widok na ścianę wschodnią kościoła na poziomie pierwszego piętra konstrukcji, widoczna podwalina ramy storczykowej, wraz ze storczykami i mieczami stopowymi, belki wiązarowe nad prezbiterium i zakrystią, jętki powyżej oraz zamurowany otwór okienny nad zakrystią. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 55. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Więźba dachowa, widoczne belki wiązarowe nad zakrystią oraz kamienna konstrukcja ściany oddzielającej zakrystię od prezbiterium. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 56. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Więźba dachowa, górna kondygnacja konstrukcji, widoczne trzy poziomy jętek, wraz z grzędą (najwyższą jętką), a także rygiel i zastrzały usztywnienia wzdłużnego. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 57. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Więźba dachowa, detal obróbki drewna, fragment nieoflisowanej belki konstrukcyjnej. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 58. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Więźba dachowa, widok w kierunku wschodnim na poziomie pierwszego piętra konstrukcji, widoczna podwalina ramy storczykowej, wraz ze storczykami, mieczami stopowymi storczyków, rygłem usztywnienia wzdłużnego oraz opartymi na nim jętkami. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 59. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Podłoga drewniana na poddaszu (dolna kondygnacja więźby dachowej) z widocznymi zniszczeniami, śladami wcześniejszego zawilgocenia i ubytkami. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 60. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Więźba dachowa, ślady żerowania kołatka na elementach konstrukcyjnych więźby. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 61. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Wnętrze wieży, widoczna konstrukcja kamiennego mur, fragmenty wewnętrznej konstrukcji dzwonnicy z belek drewnianych oraz łuk otworu górnego okna — biforium. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 62. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Wnętrze wieży, widoczna konstrukcja kamiennego mur, fragmenty wewnętrznej konstrukcji

Fot. 63. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Wnętrze wieży, widoczna konstrukcja kamiennego mur, fragmenty wewnętrznej konstrukcji dzwonnicy z belek drewnianych oraz okiennica zamykająca prostokątne okno w elewacji zachodniej. Z prawej strony widoczna także belka z datą 1897 (data restauracji XIX-wiecznej). Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 64. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Wnętrze wieży, widoczna konstrukcja kamiennego mur, fragmenty wewnętrznej konstrukcji dzwonnicy z belek drewnianych oraz okrągły otwór okienny w attyce. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 65. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Wnętrze wieży, widoczna konstrukcja kamiennego mur, fragmenty wewnętrznej konstrukcji dzwonnicy z belek drewnianych. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 66. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Wnętrze wieży, widoczna konstrukcja na poziomie górnych okien — biforium. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 67. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Wnętrze wieży, widoczna konstrukcja zawieszenia dzwonów na poziomie górnych okien — biforium. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 68. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Wnętrze wieży, widok z poziomu górnych okien — biforium ku górze na krzyżakowe konstrukcje belkowe hełmu wieży. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 69. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Wnętrze wieży, biforium (podwójne okno arkadowe). Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 70. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Wnętrze wieży, ceglany parapet biforium i fragmenty okiennic. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 71. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Wnętrze wieży, porcelanowe tulejki osłaniające przejście lin dzwonu przez podłogę. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 72. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Wnętrze wieży, zachowany dzwon. Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 69. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Wnętrze wieży, zachowany mechanizm zegara.
Fot. Styczeń 2023 r.

Fot. 70. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Karpnikach. Wnętrze wieży, zachowany mechanizm zegara. Fot. Styczeń 2023 r.